

Osnovna škola „Josip Vergilij Perić“, Imotski

Imotski, svibanj 2025.

Slikovnica „Mali veliki Ivan” dio je projekta i programa rada s darovitim učenicima Osnovne škole „Josip Vergilij Perić” Imotski pod nazivom „Putevima Ivana Meštrovića”.

Projekt je sufinanciralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih.

MALI VELIKI IVAN

Na zelenim livadama Petrova polja, podno planine Svilaje, čula se graja malih pastira i pastirica iz obližnjeg sela Otavice. Igrali su se *lovce* oko dubova, preskakivali pruće kojima su krave držali na okupu, pjevali i prepričavali šale i narodne priče koje su čuli od odraslih na kominu.

Nedaleko od njih, u sjeni krošnje velikoga duba, sjedio je mali Ivan. Ivan je bio jedno od šestero djece u obitelji Marka i Marte Meštrović. Rođen je u slavonskom selu Vrpolje 1883. godine, dok su njegovi roditelji kratko živjeli i radili tamo. Ubrzo su se vratili u svoj rodni kraj i nastavili živjeti i podizati svoju brojnu obitelj.

Iva Marija Mamić, 6. a

„Ivane, dodi k nama! Šta sidiš tamo sam? Dodu, fali nan jedan za u kolo!” viknu mala pastirica Ana, Ivanova rođakinja po majci.

„Oću, Ane, eto me, samo da završim nešto!” odgovori joj Ivan i malim, ali vještim dječjim rukama, uz pomoć malog nožića, nastavi oblikovati komad drveta koji je našao kraj ograde. Prije sat vremena to je bio mali i beznačajan komad drveta. Sad je u Ivanovim rukama drvena ptica kojoj samo nedostaje vrh krila da poleti i iz njegovih ruku.

„Ajde, Ivane, kani se gluposti! Baci to i goni krave na drugu stranu polja, moramo se do noći kući vratiti”, viknu mu ljutito brat Petar.

Mali Ivan baci drvenu pticu u travu i potrči prema braći i kravama. Znao je on kako je dijete seljaka i kako su snovi jedno, a stvarnost drugo. A sanjao je Ivan kako svojim rukama, iz kamena i drveta, radi najdraže likove svoga života i one o kojima je volio slušati - svoju majku Martu, oca Matu, baku, anđele, hrabre konjanike, Mojsija i Joba, Djevicu Mariju.... Svi oni su, na čudesan način, pred njim izranjali iz svilajskog kamena muljike i drveta. On im je davao život, a oni su mu bili zahvalni i radovali ga. Ivan se pomalo sramio svoga talenta i svoje stalne želje da nešto oblikuje rukama. Sve što bi napravio, bacio bi ili sakrio da mu se drugi ne smiju i kažu da se bavi glupostima.

Kad su Ivan i njegova braća Petar i Marko došli kući, dočekala ih je njihova majka Marta s vrućom juhom, toplim kruhom ispod sača i s malo narezane pečenice. Sestrice su već otišle na spavanje. Otac Mate u kutu je ložio komin i upitao ih:

„Jesu li krave dobro pasle danas?”

„Jesu, ćaća, jesu. Krave su pasle, svatko je radio svoj posao, samo je Ivan dangubio, ka uvijek, ispod duba igrajuć se sam s drveton i nožićen”, viknu drugi brat Marko.

„Ivane, je l’ to istina?” otac ljutito upita Ivana.

„Ako oni tako govore, ćaća, tako je”, odgovori Ivan i da ocu u ruke svoju drvenu ptičicu koju je danas napravio.

Otac uze ptičicu u ruke i zatitra mu osmijeh na licu. Ponovno se uozbilji i mrko pozove ženu:

„Marta, dodu vamo. Nu, čime se naš Ivan bavi umisto da čuva krave s braćon?”

„A lipe tičice, moj Ivane”, reče majka i veselo pogleda oca Matu koji se još smiješio prevrćući drvenu ptičicu u rukama.

„Pa šta tu ima lipo? On je napravio samo drvenu tičicu? Koga ona može priranimi? Kako ona može kupiti žita za sve nas i doprinuti našoj kući, majko? Dok smo mi gonili krave cili dan, on se zabavlja!” poviče ljutito Petar.

„Dosta, Petre! Da te više nisan čuo!” ljuto uzviknu otac i ustane se s tronošca, blizu komina.

„Sve nas dragi je Bog stvorio za različite stvari. Neko je vješt s motikom i plugom, neko s dliton i čekićen, neko je za škole, neko za vojsku, neko za Boga moliti, a neko zna stvorit lipotu ni iz čega.”

„Ivane, sutra nećeš s braćon i kravama na pašu. Ostat ćeš s materon u kući.”

„Ali, ćaća...” poviknu mali Ivan i briznu u plač.

„Reka san, ostaješ kući!” prekinu ga otac.

Kad su svi otišli na počinak, a vatrica na kominu još lagano gorjela, mali je Ivan razmišljao zašto mora sutra ostati s majkom i sestricama u kući.

Sigurno je otac ljut na mene jer nisam kao braća. Moja braća, jaki su i spretni dječaci, obojica viši i jači od mene... Štogod im otac naloži, oni naprave. Sigurno se otac ponosi njima. Majka je isto ponosna na njih. A ja, ja često odlutam mislima. Mislim o Bogu, o zvijezdama, o nebu i pitam se gdje mu je kraj. Taj svod visoki, nebeski... kojemu kraja nema, stvorio je Tvorac svega svijeta. A kako li je stvorio nas? Možda iz nekog svog božanskog kamena ili drveta? Nožićem poput mogeg i udahnuo nam svoj duh? Oživio nas i zapovjedio: ”Dao sam vam život, a vi me zauzvrat slušajte, ljubite jedni druge, divite se svemu što sam stvorio i čuvajte to kao najvrijednije blago. Budite dobri jedni prema drugima, poštujujte svoje roditelje i sve što radite u životu neka bude dobro, lijepo i nadahnjuje druge da rade dobro. Svijet će biti onoliko lijep koliko ga lijepim mi ljudi, djeca Božja, učinimo...”

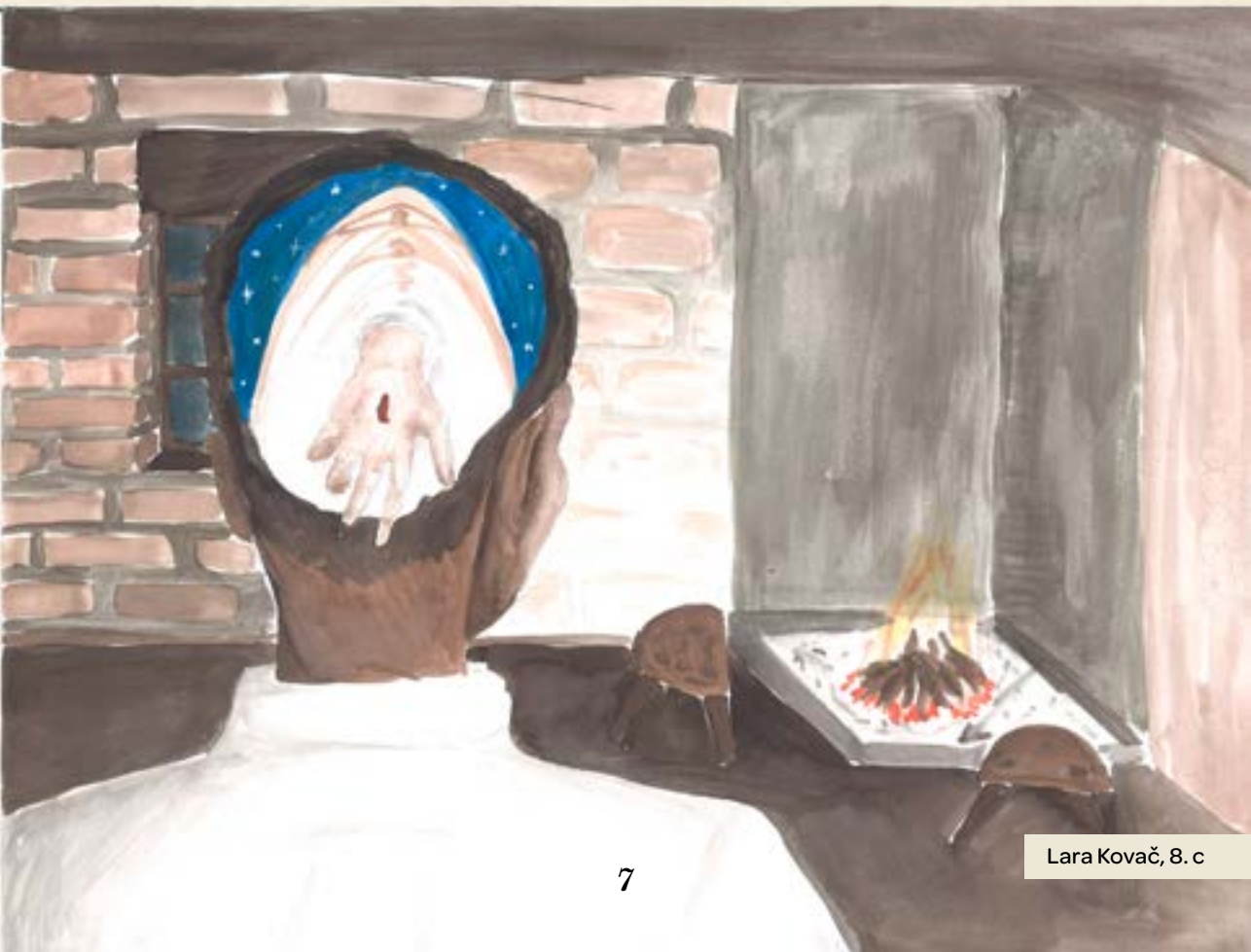
S tim mislima, maleni je Ivan usnuo i dočekaao novo jutro u kući Meštrovicćevih, u njegovim Otavicama, podno Svilaje.

Po svanuću, majka je probudila Petra i Marka i dala im pure i svježeg mlijeka za doručak te ih ispratila sa zavežljajem svježeg kruha i

povismena, da ponesu sa sobom na pašu. Mali Ivan sjedio je za stolom i čekao oca da ga ukori što dangubi umjesto da čuva s braćom krave.

U vrijeme kad je Ivan bio dijete, nije se išlo u školu. U školu su išla samo djeca iz bogatijih kuća, u mjestima gdje je škole bilo i čiji su roditelji znali kako školovano dijete ima veće šanse uspjeti u životu. U Otavicama, svi su bili ili zemljoradnici ili stočari. Samo je Ivanov otac Mate bio i klesar, zidar i tesar. Bio je jako dobar u tome iako nikad nije išao u takvu školu. Sam je naučio čitati i pisati, a mali Ivan naučio je to od njega. Najviše je volio čitati narodne pjesme i Bibliju.

„Ivane, završi s jelon, moramo razgovarati”, poviknu otac i sjedne za stol. Majka je sjela do Ivana i gledala ga najljepšim pogledom na svijetu. Ivan je obožavao taj majčin pogled. Da se nebo ruši na zemlju, u tom bi pogledu našao svoje utočište i spas. Ivan je znao da majka zna što će mu otac reći.

„Oprosti, ćaća, šta nisan ko Petar i Marko. Bit ću ti bolji sin. Neću više sanjarit o koječemu, više ću radit u polju, duže krave čuvat, bit ću ko Petar i Marko”, Ivan odmah započne razgovor.

„Ivane, pusti ćaću neka govori prvi”, kaže mu blago majka Marta.

„Ti nisi ko svoja braća. Oni su jako vridni i poslušni, dobro rade i izvršavaju sve zadatke koje in mater i ja zadamo”, otac započne razgovor ozbiljnim tonom.

„Oprostite, majko i oče, što van nisan sin ko oni”, tužno reče Ivan, pognute glave.

„Ivane, ne govori gluposti. Ne korin te već se ponosin tobom”, reče otac i lice mu se ozari radošću.

„Ponosiš se?” začuđeno će Ivan i zbunjeno pogleda majku koja ga je zagrlila.

„Da, moj Ivane”, reče otac uzimajući u ruke malu drvenu ptičicu koju je Ivan jučer izradio.

„Naša san, Ivane, sve tvoje kipiće koje si od drveta i muljike radio i koje si bacao po ledini da ih niko ne vidi. I pticu i konja, ženu, križ, kuću....I sve san ih spremio u materinu škrinju”, reče otac, a usta mu se razvukoše u širok osmijeh.

„Ivane, dite moje, radosti naša, Bog te blagoslovio velikin daron, ka tvoga ćaću!” uzviknu majka radosno.

„I većin daron od moga, Marta, i većin!” kaže otac Mate.

Ivanov otac bio je samouk i vješt klesar i kipar. Izradio je mnoge ukrase po kamenim okvirima vrata i prozora u njihovom kraju. O njegovoj vještini čulo se sve do Drniša, ali Mate je ipak vjerovao kako je njegova sudbina zemlja i stoka i da jedino tako može prehraniti obitelj. Uvjerio je sebe kako ima puno boljih i školovanih klesara i kako nema šanse da se s njima mjeri. Često je sanjao da ide u klesarsku školu i cijeli dan radi u kamenu.

„Ivane, danas ideš s menon priko polja, zvali su me da in napravim cviče na kamenu oko kućnih vrata. Marta, spremi nan što god za pojest, idemo odma”, ustade otac od stola i počne pripremati svoj klesarski alat.

„Ajde, Ivane, diži se, moraš učiti zanat”, radosno će Ivanu majka Marta.

Malome Ivanu ništa nije bilo jasno. Očekivao je kaznu jer nije dobro radio poput braće i često bi mislima odlutao, a iz tih misli stvarala su se čudesna djela. Bio je jako sretan što se njegovi roditelji raduju njegovom talentu i što su ga odlučili podržati.

Ivan je svaki dan odlazio s ocem klesati ukrase na kućama, a s vremenom je odlazio na posao i sam, bez oca Mate, svog prvog učitelja klesanja. Ljudi su bili oduševljeni njegovim umijećem. Nisu mogli vjerovati što sve taj sićušni dječak tako spretno može stvoriti od komada drveta i kamena.

„Mate, mali ti je čudo. On je više od običnog klesara. Mogli smo mu napraviti kakvu izložbu, da cilo selo vidi što znade, a?” upita Matu susjed Jozo dok je Ivan predano i neumorno klesao ukrase na njegovoj kući.

I zaista, ubrzo je vijest o klesarskom čudu iz Otavica stigla do samog načelnika općine Drniš, Nikole Adžije. On je organizirao izložbu u jednoj gostionici na kojoj je tada Ivan, šesnaestogodišnji dječak, izložio sve svoje crteže i kiparske radove od drveta i kamena muljike.

Maša Katarina Rebić, 8. b

Ljudi su s oduševljenjem gledali njegova djela, a otac Mate i majka Marta bili su jako ponosni. Ivanova braća Petar i Marko nisu bili ljubomorni na Ivanov talent jer su voljeli svoga brata i shvaćali kako svaki čovjek na svijetu ima svoje jedinstvene vještine i kako su sve podjednako važne.

Bili su ponosni na svoga brata Ivana.

Ubrzo je Ivanu stigla i prva narudžba. Jedan svećenik iz obližnjeg samostana naručio je od maloga Ivana raspelo. Ivan je danima radio raspelo od lijepog komada hrastovine. Radeći ga, promišljao je kako Bog dijeli zadatke svakom čovjeku na zemlji. Razmišljao je o svojoj baki kojoj je Bog dao zadatak da ga pouči o Bogu i anđelima. Razmišljao je o svojoj majci Marti koja je, iako tiha i mirna, uvijek mudro zborila i odgajala njega i njegovu braću i sestre. Obećao je sebi kako će svojoj kćeri, bude li je imao, dati majčino ime – Marta. Mislio je i na svog oca Matu koji se neumorno žrtvuje radeći na polju i ukrašavajući kuće klesanjem kako bi prehranio obitelj.

Kad je Ivan dovršio svoj prvi naručeni rad, odnio ga je svećeniku.

„Bome, mali, bolji si nego se priča! Evo ti plaće za tvoj veliki trud!” odgovorio je svećenik vidjevši Ivanov rad. Izvadio je novčanik i stavio pred Ivana na stol 1 forintu. Ivan, iako nikad nije išao u školu već ga je čitanju i računanju poučio njegov otac, shvatio je kako njegov rad vrijedi više od 1 forinte. Barem trostruko! Osjetio se poniženim i uvrijeđenim, no zadržao je mirnoću i pristojnost, kako su ga učili roditelji.

Upravio se i ponosno kazao: „Molim Vas, velečasni, pokupite svoj novac. Ne treba mi. Ja Vam raspelo poklanjam!”

Svećenik i svi koji su vidjeli što se dogodilo ostali su bez riječi. Ivan je tada shvatio kako mora cijiniti sebe, svoju vještinu, rad i trud iako je siromašan i novac mu je potreban.

Ivan je nastavio vrijedno raditi klesarske poslove s ocem i neumorno stvarati prava mala umjetnička djela. Vijest o Ivanovom talentu brzo se širila Dalmatinskom zagorom.

Načelnik Drniša, Nikola Adžija, koji je prvi odlučio pomoći Ivanu da usavrši talent, odlučio ga je odvesti k Pavlu Biliniću, slavnom i priznatom majstoru klesaru, u Split na naukovanje.

U Splitu je započelo putovanje jednog iznimnog djeteta, velikog kipara Ivana Meštrovića.

Nevena Benzon, 8. b

Nakon Splita, Ivan odlazi u Beč, Pariz, Rim, New York... Uči se kiparstvu od najboljih učitelja, stvara velika umjetnička djela, sudjeluje na brojnim svjetskim izložbama i prodaje svoje radove najbogatijim naručiteljima. Njegovi radovi danas krase mnoge svjetske gradove, a najviše ih je u njegovoj voljenoj Hrvatskoj.

Ivan Gudelj, 8. c

U Ivanovom stvaralaštvu vide se sve njegove najveće ljubavi, snovi i čežnje.

Ljubav prema obitelji, svom narodu, rodnom kraju i Bogu, bila je inspiracija za većinu njegovih radova.

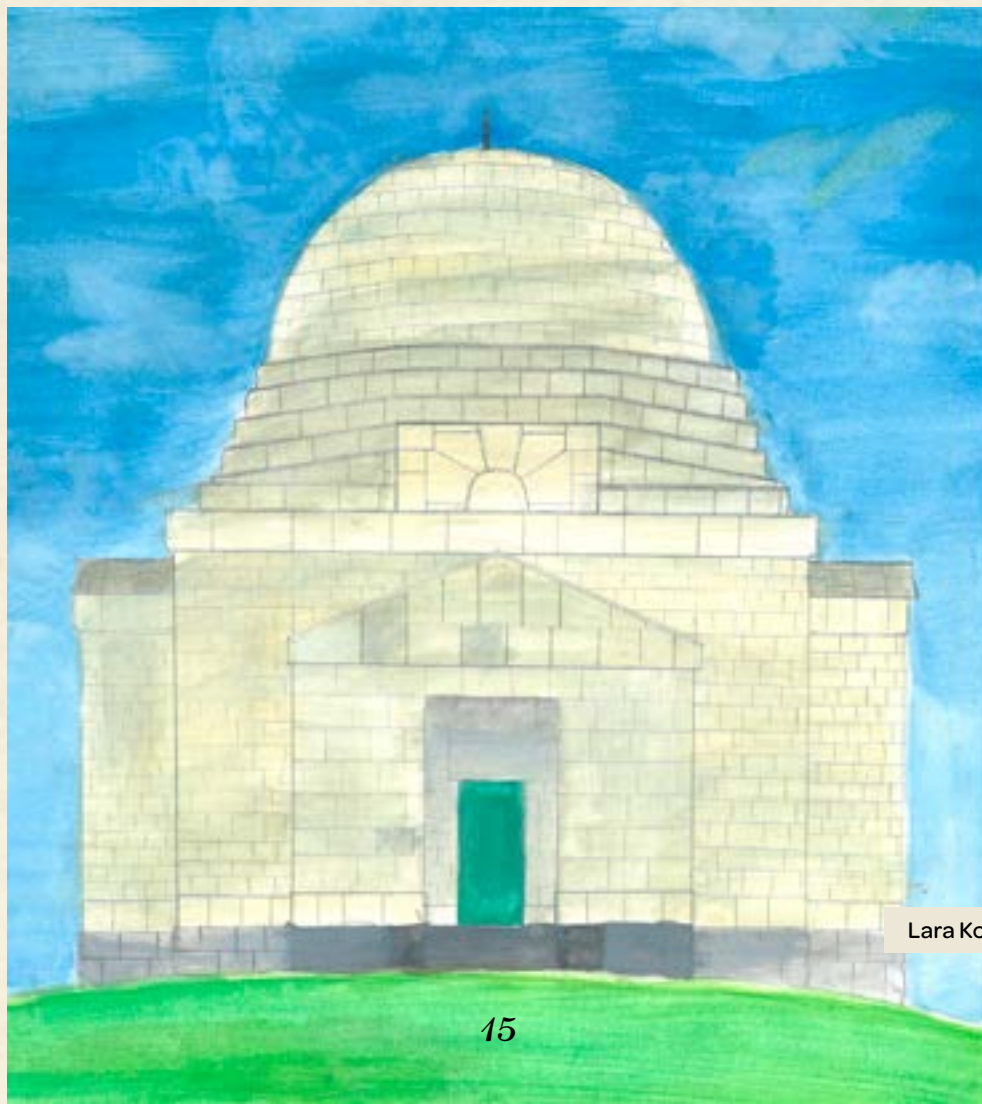
Imao je kćer koju je nazvao po majci Marti, kako je i obećao.

Napravio je slavu skulpturu *Povijest hrvatskog naroda* koja prikazuje njegovu majku Martu koja je oduvijek znala što se u Ivanu krije.

Kraj svoga života dočekao je u američkom gradu South Bendu, gdje je poučavao mlade kipare i razvijao njihove talente, baš kako su to radili njegovi prvi učitelji, otac Mate i majstor Pavao Bilinić.

Uz svoju voljenu obitelj, slavni Ivan Meštrović i danas čuva svoje Otavice, Petrovo polje i Svilaju. Sahranjen je 1962. godine u obiteljskom mauzoleju, posljednjem počivalištu kojeg je napravio za svoje najmilije. Njihov mauzolej je i crkva Presvetog Otkupitelja koja stoji na malenom brežuljku, iznad livada na kojima je maleni Ivan proveo djetinjstvo. Na tom mjestu bio je onaj veliki dub, u čijoj je sjeni maleni Ivan stvarao svoja prva djela od drva i kamena muljike i snivao snove o velikom i divnom nebeskom svodu, prostranstvu kojemu kraja nema. I danas, na tom istom mjestu, veliki hrvatski i svjetski umjetnik Ivan, iz malog sela Otavica, sniva vječni san podsjećajući nas kako siromašno, skromno porijeklo i način života te biti drugačiji od ostalih, nikad nisu prepreka da razvijamo svoje talente i hrabro slijedimo svoje snove.

Lara Kolovrat, 8. b

ilustratori slikovnice:

Lara Kovač, 8. c (naslovnica)
Iva Marija Mamić, 6. a (ilustracija br. 1)
Ivana Vujčić, 8. c (ilustracija br. 2)
Lara Kovač, 8. c (ilustracija br. 3)
Ante Šumelj, 7. b (ilustracija br. 4)
Maša Katarina Rebić, 8. b (ilustracija br. 5)
Nevena Benzon, 8. b (ilustracija br. 6)
Ivan Gudelj, 8. c (ilustracija br. 7)
Iva Marija Mamić, 6. a (ilustracija br. 8)
Lara Kolovrat, 8. b (ilustracija br. 9)

Učenici su ilustrirali slikovnicu pod mentorstvom učitelja likovne kulture Rosande Babić i Antonija Kukavice.

tekst slikovnice:

Učenici Osnovne škole „Josip Vergilij Perić” Imotski pod mentorstvom Maje Punoš Rebić, dipl. bibl., stručne suradnice školske knjižničarke.

lektorica: Ivana Petričević, prof.

voditeljica projekta: Ivana Ćosić, prof.

grafičko oblikovanje i tisak: Školska knjiga